

CAPUT VI.

De Reo.

30. *Quest. 1.* Quando reus non teneatur crimen suum fateri? R. cum iudex non est legitimus, aut legitime non interrogat, potest reus iudicem eludere, veritatem occultando, juxta dicta de ambiguitate verborum. Ait tamen S. Th. 2. 2. q. 69. ar. 1. *Aliud est veritatem tacere, aliud falsitatem disponere. Quorum primum in alicuo casu licet, non enim aliquis tenetur omnem veritatem confiteri, sed illam solam, quam ab eo potest requirere iudex, puta, cum præcessit probatio semiplena.* Nunquam tamen licet falsum profiteri, cum mendacium sit ab intrinseco malo. An autem reus teneatur respondere, si dubitet de legitima interrogatione, affirmant S. Antoninus, Paludanus, & alii; negant vero Sotus, Navarrus, De Lugo, & alii permulti, reum ad id teneri cum gravi suo damno, quia possidet suam vitam, & famam; unde in dubio habet jus conservandi eam, donec constet de legitima interrogatione. Idem docet S. Th. q. 66. art. 1. quando iudex rite interrogat ex præsumptione delicti, si revera delictum non est.

31. *Quest. 2.* An reus teneatur iudici legitime interroganti fateri crimen suum cum periculo mortis, aut alterius gravis poenæ? R. Certum est ad id teneri, quandiu non agitur de causa capitali, vel simili, sed de poena medicinali, ut in causis mere Ecclesiasticis. Certum

id est etiam, cum nulla superest spes evadendi, etiamsi celetur veritas, aut inde grave damnum Reipublicæ timeatur. Extra hos casus aliqui volunt neminem obligat in conscientia ad aperendum crimen suum; quia lex humana communiter non obligat cum tanto periculo, v. g. mortis, trirremium, aut perpetui carceris; tum quia in humanum videtur, ut qui convinci non potest, præbeat arma contra se, quibus occidatur, aut gravi poena afficiatur. Hanc doctrinam valde probabilem censet Lugo, & in praxi tutam. Nihilominus verior, & probabilior mihi est opinio contraria, quam tenent Lessius, Toletus, Suarez, aliique cum S. Th. 2. 2. q. 69. art. 1. Ratio est, quia iudex habet jus exigendi a reo veritatem, & si opus sit, eum tormentis adigendi ad confitendam veritatem in causa capitali, idque postulat bonum commune Reipublicæ: ergo reus agit contra jus legitimi iudicis & contra commune bonum, si rite a iudice rogatus celet veritatem. Præterea: tenetur obedire iudici præcipienti aperire verum, licet inde sibi mors, aut grave malum immineat, hoc enim postulat ordo justitiæ, ne scelera maneant impunita. Unde Cathec. R. de octavo præcepto ait: *de reis autem, & sordibus vult eos Deus verum confiteri, cum ex iudicii formula interrogantur.*

32. Qui tamen crimen suum injuste negavit, illud tenetur confiteri, donec proferatur sententia; tandiu enim durare censetur præceptum iudicis, ut justum servetur iudicium. Post latam vero sententiam amplius non tenetur, quia

finito iudicio, finitur quoque rei obligatio. Si quis autem ad vitanda tormenta falsum sibi crimen imposuit, licet nonnulli eum a gravi culpa excusent, modo non sit perjurium, verior tamen, & probabilior sententia tenet eum graviter peccare; quia licet nemo obligetur vitam suam tueri adhibendo remedium ipsa morte durius; at nemo potest positive cooperari injustæ suæ morti, cum non sit vitæ suæ dominus. Unde, si res sit integra, debet confessionem suam retractare ad avertendam mortem, ne pergat influere in ipsam mortem.

33. *Quæst. 3.* An reus ad sui defensionem possit revelare crimina occulta testium, vel accusatoris? R. certum est eum sine culpa gravi non posse falsa eis crimina imponere, etiamsi reus sit innocens, & injuste alias damnandus ad mortem; tum quia injusta læsio famæ alienæ intrinsece mala est, & nunquam licet; tum quia sic perverteretur omnis ordo justitiæ, qui præferendus est privato bono etiam propriæ vitæ. Unde ab Innoc. XI. damnata est prop. 44. dicens: *Probabile est non peccare mortaliter, qui imponit alteri falsum crimen, ut suam justitiam, & honorem defendat.* His positus, respondeo, licere reo innocenti ad propriam vitam tuendam revelare crimen verum, licet occultum, sive accusatoris, sive testium. Quilibet enim jus habet defendendi innocentem vitam suam, etiam cum damno alterius famæ, cujus solum est causa indirecta. Utrum autem id possit reus, cum accusatur criminis veri, sed occulti, quod minime probari possit? affirmant aliqui; si necessa-

rium id fuerit ad sui defensionem, quia delictum omnino occultum censetur in jure quasi nullum, & falso afflictum. Ita habet Glossa in c. cum dilectus de calumn. his verbis: *si renuntians non probat, quod intendit, calumniari præsumitur.* V. Milante, & Viva.

34. *Quæst. 4.* An, & quando reus teneatur revelare criminis sui socios? R. si contra eos stent indicia, & testimonia, vel infamia; secus vero si eorum crimen sit occultum, nisi exceptum sit, aut cedat in grave damnum Reipublicæ, alias nolens confiteri, inquit Navarrus, non est resolvendus.

Quæst. 5. Quandonam liceat Reo fugere, & resistere? R. 1. si sententia est omnino justa, quia crimen vere fuit patratum, & satis probatum, non licet reo positive resistere iudicii; quia sententia cum sit justa, reum ad obediendum obligat. S. Th. 2. 2. q. 69. art. 4. Imo etsi reus sit injuste damnatus, quia re vera crimen non admisit, si tamen lata sit sententia secundum allegata, & probata, non licet reo vim vi repellere, & positive iudici resistere; aliter facile sibi rei persuaderent sese injuste damnari, proindeque magnæ orirentur perturbationes, & scandala. Atque ideo damnata est ab Alex. VII. hæc prop. *Licet interficere falsum accusatorem, falsos testes, ac etiam iudicem, a quo iniqua certo imminet sententia, si alia via non potest innocens damnum evitare.* Quod vero si quis contra justitiæ ordinem damnatus sit omnino innocens? S. Th. loco cit. ait, licere tunc resistere iudici, sicut licet resistere latronibus; intellige, modo

non oriatur scandalum, & perturbatio publica.

35. R. 2. Reus potest e carcere fugere ante sententiam prolatam, idque etiam si vere nocens sit. S. Th. ibidem, & cum eo TT. fere omnes; quia utitur jure sibi a natura dato ad vitandam mortem, aut aliud grave damnum, quod sibi imminet. Multo magis licet fugere, ne capiatur; non tamen licet vin ministris, aut satellitibus inferre, vulnerando, percutiendo, ut manus eorum effugiat. Licet quoque carcerem effringere, & decipere custodes, licet ipsis inde damnum eveniat; reus enim utitur jure suo, nec damnum ipsi imputandum. An autem licitum sit custodes pecunia corrumpere, ut fores aperiant, non convenit inter DD. Affirmat Roncaglia cum Salmant. quibus tamen ego non acquiesco; quia reus induceret custodes ad actionem intrinsece malam, qualis est apertio januæ contra ipsorum officium. Qui autem custodes non sunt, aut ministri justitiæ, non peccant, si juvent reum consilio suo, aut suppeditando instrumenta, quibus carcerem effringat, nisi ille sit grassator viarum, aut sicarius, a quo damnum Reipublicæ timeri possit. Sed non licet juvare ipsum in effractione carceris; hæc enim octio soli reo permittitur ad conservationem propriæ vitæ.

36. R. 3. Damnatu ad carcerem, etiam perpetuum, non potest fugere, eo quod illa sententia cum justa sit, locum habet legitimi præcepti, cui reus tenetur obedire. Ita communis sententia cum Navarro, & Salmanticensibus, qui tamen excusant reum fugientem si in carcere non dentur necessaria ad victum. Imo etsi

dentur, eum posse sine vi, & resistantia fugere, censent aliqui, eo modo, quo damnatus ut fame pereat, licite cibum sumit secundum D. Th. 2. 2. q. 69. a. 4. Nec aliter loquuntur multi de damnato ad triremes, si ab ipsis fugiat. Ita de Lugo, Navarrus, Roncaglia contra Vazquez, & alios.

37. Quod attinet ad eum, qui juste ad mortem sit damnatus, communiter docent TT. cum S. Th. eum non peccare, si fugiat, posse tamen manere in vinculis, etiamsi locus esset fugæ. Quamvis enim non liceant actiones immediate ad mortem tendentes, ut membrorum mutilatio, dejectio e furca, & similia, licent tamen ei illæ actiones mediatæ, quæ non sunt proxime cum morte connexæ, ut ad locum supplicii contendere, patibulum ascendere, collum extendere carnifici, cet.

38. Quæst. 5. Quando reo licet appellare ad judicem superiorem? R. non licet appellare, cum sententia judicis certo justa est, tum quoad rem quæ judicatur, tum quoad ordinem in judicio servandum, quia id esset judici calumniam inferre; licet tamen supplicare supremum judicem. Quod si sententia sit injusta, aut Reus pro se nova instrumenta habeat, appellatio erit justa. Pariter justa est appellatio in causa criminali, cum reus pro se rationes habet probabiles, etiam si contrariæ sint probabiliores; secus autem in causa civili in qua judex reo favore nequit, si contra ipsum stet ratio magis probabilis ex prop. damnata ab Innoc. XI. nisi res sit obscura, & spes sit judicem superiorem for-

te probabiliorē esse habiturum rei causam, quæ inferiori, ut sunt hominum mentes diversæ, visa est minus probabilis. Ita Salmant. cum aliis, atque ita ferre videtur praxis appellantium ad superiorem.

CAPUT VII.

De obligationibus Medici, Chirurgi,
& Pharmacopolæ.

39. *Quæst. 1.* Ad quid prædicti ex officio tenentur? R. 1. scientiam habere eorum muneri necessariam; 2. remedia adhibere, certo profutura, si adsint, vel saltem probabiliora, relictis dubiis, & incertis, nisi alia omnia desint, nec ulla spes sit de valetudine infirmi; tunc enim dubium applicari potest, & vero debet juxta multos, ut quo fieri possit modo ægroti salutis consulatur, quod tamen Medicus per alium potes facere. Inuper ex Lat. Conc. IV. c. *infirmis* tenentur Medici, priusquam curationem ægri aggrediantur, monere, & inducere, ut *Medicos advocet animarum*. Quam legem innovavit S. Pius V. Const. 2. præcipiens, ne Medici ultra tertium diem visant ægrotum, gravi morbo laborantem, nisi de illius confessione sibi constet.

40. Hinc peccabunt graviter tam Chirurgus, quam Medicus, si absque sufficienti peritia gravem morbum curare tentent, aut occurrente morbo insolito speciali studio operam non impendant, 2. si nova remedia explorandi gratia

adhibeant cum periculo gravis damni, cum alia subsunt, vel probabiliora tantum applicent, relictis tutioribus. 3. si opportunis temporibus secundum variam ægroti necessitatem ipsum non visitent, nec sinant alios medicos, ubi opus est, adhibere. 4. Si utantur medicamentis, superstitionem involventibus, vel ægrotis suadeant remedium, quo nequit uti sine peccato. 5. si pauperem ægrotantem in gravi periculo constitutum contempnant, aut necessarias ei medicinas non præscribant. Denique si divulgent ægritudines, quæ ægrotis possint infamiam adducere.

41. Peccat autem pharmacopola si absque peritia, & diligentia medicamenta conficiat. 2. si unum pro alio medicamentum porrigat absque medici præscripto, nisi sit æque bonum. 3. si pretii justam æstimationem non servet. 4. si pharmaca vendat noxia, aut inutilia; præsertim venena, nisi ex medicorum præscripto, & ad usum ab eis indictos. Denique si vendat medicamenta ad foetus impediendos, vel expellendos. Tenetur quoque arcano uti, ubi opus est.

De obligationibus mercatorum, opificum, aliorumque satis dictum est, ubi de septimo præcepto, & aliis Tractatibus.